

A.C. Baantjer

De Cock

en de smekende dood

De Fontein

1

Op de met fraai houtsnijwerk versierde kansel van de oude Westerkerk in Amsterdam, stond een lange, statige dominee. Een schuchter zonnestraaltje viel schuins uit een hoog raam en dartelde speels over zijn glanzende toga. De dominee verschikte iets aan zijn gewaad. Met precieze bewegingen zette hij een hoornen bril op zijn neus en keek naar de schare onder hem. Een hautaine blik. Hij bracht zijn hoofd iets naar achteren.

‘Het tekstwoord voor vandaag,’ sprak hij met geoefende stem, ‘komt uit het Bijbelboek Jesaja, hoofdstuk drieënveertig, vers één... *Ik heb u bij uwen naam geroepen, gij zijt Mijn.*’

De woorden resoneerden tegen het klankbord van de kansel en gleden gedragen over de hoofden van de aanwezigen.

Rechercheur De Cock van het aloude politiebureau in de Amsterdamse Warmoesstraat zat wat onwennig in een houten bank. Het was lang geleden dat hij een kerk had bezocht. Hoelang? Hij herinnerde zich, dat hij als kind naast zijn oude, in klederdracht gestoken grootvader zat en op een pepermuntje zoog. Hij knoopte zijn regenjas los, trok de wollen sjaal van zijn hals en drapeerde die op zijn hoed naast hem op de bank.

Vledder, aan de andere kant van hem, bewoog zich wat onrustig.

‘Wat moeten we hier doen?’

Zijn stem klonk geprikkeld.

De Cock keek hem van terzijde quasi-verwonderd aan. ‘Een kerkdienst bijwonen. Er wordt een kind gedoopt.’

Vledder snoof.

‘En moet ik daarvoor op mijn vrije zondag in dienst komen?’

De Cock knikte nadrukkelijk. ‘Wij zijn uitgenodigd.’

Op het gezicht van Vledder verscheen een ongelovige trek. ‘Om een doopplechtigheid bij te wonen?’ vroeg hij, luider dan zijn bedoeling was.

De Cock bracht zijn wijsvinger voor zijn lippen. Hij wees verholen omhoog naar de kansel.

‘Het is onchristelijk om tijdens het uitdragen van Gods Woord te storen,’ sprak hij berispelend.

Vledder kneep zijn lippen samen.

‘Ik ben een heiden,’ siste hij tussen zijn tanden.

De Cock reageerde niet. Hij zakte wat onderuit, zijn knieën tegen het schot. De galmende klanken van de dominee voerden hem naar een lichte sluimer. Hij had als kind al moeite om tijdens de kerkdienst wakker te blijven. Hij kneep zijn ogen even stijf dicht en schudde de sluimer van zich af.

Na een korte preek daalde de dominee van de kansel en schreed naar het doopvont. Een schare kinderen omringde hem.

Uit de consistoriekamer kwam een grijze man in een onberispelijk zwart kostuum. Op zijn rechterarm droeg hij een baby in een lang, wit zijden gewaad. Het kind produceerde behaaglijke kir- en tutgeluidjes. Ze wekten een hoorbare vertedering bij de mensen in de banken.

De man in het onberispelijke zwart gaf het kind wat onhandig over aan een knappe jonge blonde vrouw, die naast de dominee bij het doopvont stond.

Vledder stootte De Cock met zijn elleboog aan.

‘Wie is dat kind?’

De grijze speurder antwoordde niet.

De dominee legde zijn in het water gedoopte wijs- en middelvinger op het voorhoofdje van de baby. ‘Albert Cornelis,’ sprak hij plechtig, ‘ik doop u in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.’

‘Wie is dat kind?’ herhaalde Vledder dwingend.

De Cock antwoordde zacht: ‘Je hebt het gehoord... Albert Cornelis... kleinzoon van die grijze heer in het zwart.’

‘En wie is dat?’

De Cock glimlachte.

‘In zijn profane hoedanigheid... ik bedoel, als hij geen kinderen ten doop voert, directeur van de IJsselsteinse Bank aan de Keizersgracht. Zijn naam luidt Albert Cornelis Vanderbruggen. De baby is naar hem vernoemd.’

‘En door hem zijn wij uitgenodigd?’

De Cock schudde zijn hoofd.

‘Niet direct.’

‘Door wie dan wel?’

Orgelklanken dreunden op hen neer. De kerkgangers stonden op. Het geluid ritselde door de kerk. Uit volle borst zong De Cock met de gemeente mee:

*God zal zijn waarheid nim-mer kren-ken,
maar eeu-wig Zijn Ver-bond ge-den-ken.
Zijn Woord wordt al-toos trouw vol-bracht
tot in het dui-zend-ste ge-slacht.
't Ver-bond met A-bra-ham, Zijn vrind,
be-ves-tigt Hij van kind tot kind.*

Vledder keek zijn oude leermeester van terzijde aan. De kracht van de welluidende bariton verbaasde hem. Hij had De Cock nog nooit horen zingen.

Toen de orgelklanken waren verstomd en de gemeente weer was gezeten, boog de grijze speurder zich naar hem toe.

‘De heer Vanderbruggen heeft dreigbrieven ontvangen,’ fluisterde hij.

‘Van wie?’

De Cock trok zijn schouders op.

‘Ik weet er nog te weinig van. Vanmorgen belde commissaris Buitendam mij thuis op. Hij was op zijn beurt benaderd door meester Schaaps.’

‘De officier van justitie?’

De Cock knikte.

‘De heer Vanderbruggen had zich tot hem gewend met een dringend verzoek tot bescherming. Er was gedreigd dat men het kind zou ontvoeren.’

Vledder fronste zijn wenkbrauwen.

‘De dopeling?’

‘Ja.’

‘Hier?’

De Cock schoof knikkend zijn onderlip vooruit.

‘Tijdens de kerkdienst. Ik heb nauwelijks tijd gehad om iets te organiseren. Na een heftige strijd met de brigadier-wachtcommandant kon ik beslag leggen op tien man. Acht agenten surveilleren rond de kerk en bij de baby in de consistoriekamer staan naast de koster en zijn vrouw twee levensgrote dienders.’ Vledder schudde vertwijfeld zijn hoofd.

‘Kidnapping,’ hijgde hij, ‘tijdens de doop.’ In zijn stem trilde ongeloof en verbijstering.

Het orgel strooide zware klanken over hen uit en de gemeente zette het slotlied in.

De Cock zong niet mee. Zijn scherpe blik gleed langs de ruggen voor hem. De voorste banken, zo schatte hij, waren volledig bezet door familieleden, vrienden en kennissen van de bankdirecteur.

Uiterst links, in jacket en grijze streepjesbroek, ontwaarde hij de nietige gestalte van meester Schaaps. Het verbaasde hem dat de officier van justitie persoonlijk aanwezig was. Ongebruikelijk. Hoewel het Wetboek van Strafrecht hem bestempelde tot de absolute leider van het onderzoek, schitterde hij, zelfs bij de meest indringende moordzaken, door afwezigheid.

De Cock grinnikte. Het deed hem maar weinig. Hij had in zijn lange loopbaan als rechercheur zo veel als doenlijk zijn eigen weg gezocht... meestal tegen de bevelen en aanwijzingen van commissarissen en officieren van justitie in.

Zijn blik dwaalde naar de mensen in de andere banken. Hij zocht naar een afwijking van het beeld dat hij van de trouwe kerkganger kende... naar een dissonant in de vroom zingende schare. Die was er niet.

Nadat de statige dominee met wijdgespreide armen de zegen had uitgesproken, stelde de heer Vanderbruggen zich met zijn dochter en schoonzoon onder de kansel op.

Van een afstandje keek De Cock in de gezichten. Buiten de officier van justitie was er niemand die hij kende.

Hij beduidde Vledder te blijven staan en liep snel naar de consistoriekamer. De beide dienders waren waakzaam en de baby lag onder het toezien oog van de vrouw van de koster boven een zachtblauw dekentje met roze wangetjes te glunderen. Het stelde hem gerust. Hij sjokte tevreden terug naar Vledder. Toen

de laatste handen waren geschud, traden de beide mannen wat schuchter naar voren. De Cock maakte een kleine buiging voor de jonge vrouw. Onderwijl nam hij haar nauwkeurig op. Ze was mooi, stelde hij vast, uitzonderlijk mooi. Maar op het fraai gesneden gelaat lag een droeve trek. De lichtbruine ogen glansden niet en de paarsblauwe kringen werden door een geraffineerde make-up nauwelijks gecamoufleerd.

‘Mijn naam is De Cock,’ sprak hij somber. ‘De Cock... met ceo-ooceekaa.’ Hij wenkte opzij. ‘En dat is mijn collega Vledder. Wij zijn rechercheurs van politie.’

Ze staarde verward van De Cock naar Vledder en terug.

‘Rechercheurs van politie?’

De Cock knikte traag. Hij zag hoe de jonge vrouw onder haar make-up verbleekte. Ze wankelde. Haar ogen begonnen te draaien. Schuin viel ze tegen de jongeman naast haar en zakte uit zijn armen op de vloer.

De Cock knielde geschrokken bij haar neer. Met de rug van zijn hand testte hij de warmte van haar wangen. Terwijl hij haar hoofd ondersteunde, keek hij omhoog naar Vledder.

‘Waarschuw onmiddellijk de ambulance.’

Het klonk als een bevel.

‘Hoe is het nu met haar?’

Vledder maakte een hulpeloos gebaartje.

‘Daar valt nog weinig van te zeggen. Ze is in een shocktoestand opgenomen in het Wilhelmina Gasthuis, afdeling neurologie. Volgens een arts die ik daar sprak, is ze ook lichamelijk erg verzwakt.’

‘Hoe kan dat?’

Vledder trok zijn schouders op.

‘Het zal verband houden met haar psychische toestand. Vanuit het ziekenhuis ben ik naar de pastorie van de Westerkerk gegaan. Ik had aan de vrouw van de koster beloofd dat ik nog even terug zou komen. Ze was erg geschrokken. Ze vertelde mij dat de dooplechtigheid al eens een keer was uitgesteld wegens ziekte van mevrouw La Croix.’

‘La Croix?’

Vledder knikte.

‘Zo heet ze nu. Haar man is Henri la Croix. Ze zijn ongeveer anderhalf jaar getrouwd.’

‘Gelukkig?’

‘Volgens de vrouw van de koster was er op het huwelijk niets aan te merken. Het paar maakte een tevreden indruk. Ze kwamen trouw elke zondag in de kerk. Pas na de geboorte van het kind kwam daar verandering in. Henri verscheen vaak alleen. Toen de vrouw van de koster eens belangstellend informeerde, vertelde Henri dat zijn vrouw hun huis niet meer durfde te verlaten. Ze leefde voortdurend in angst dat er iets met haar kind zou gebeuren. Ze sliep vaak nachten niet.’

‘Waar wonen ze?’

‘In een villa aan de Churchillaan.’

De Cock kauwde op zijn onderlip.

‘Vreemd. Als mevrouw La Croix weer iets aan de beterende hand is, moeten we eens met haar praten. Er moet toch een grond zijn voor die angst?’

Vledder schoof een stoel bij.

‘Die dreigbrieven?’

De Cock schudde zijn hoofd.

‘Die dreigbrieven zijn pas van de laatste dagen. En de baby is al vijf maanden oud.’ Hij schoof de lade van zijn bureau open en nam daaruit twee witte enveloppen. ‘Ik heb ze van de heer Vanderbruggen gekregen. De brieven zijn ook aan hem gericht. Het was een wat chaotische toestand in de kerk. Ik heb maar een paar woorden met de bankdirecteur kunnen wisselen. Hij was door het gebeurde erg overstuur en ik was eerlijk gezegd blij dat hij met zijn schoonzoon en de baby zo snel mogelijk uit Amsterdam naar Laren vertrok. Daar woont hij. Ik heb zijn auto door twee surveillancewagens laten escorteren. Meer kon ik niet doen. Ik heb uiteraard de politie in Laren op de hoogte gebracht. Zij zullen de komende dagen een oogje in het zeil houden.’

Vledder bekeek de enveloppen nauwkeurig.

‘Gewoon met de post verzonden,’ stelde hij vast. ‘Het stempel is van Amsterdam.’ Hij keek op. ‘Heb je de brieven met jodiumdampen laten behandelen?’

De Cock knikte.

‘Ik ben ermee op het hoofdbureau bij de Technische Dienst geweest. Er werden in de jodiumdampen enige zeer bruikbare vingerafdrukken op het papier zichtbaar. Ik moet ze uiteraard nog verifiëren, maar ik neem aan dat ze van de heer Vanderbruggen zijn.’

‘Handschrift?’

‘Nee, de brieven zijn getypt. Een vrij moderne letter. Het schrift... de aanslag is zo constant, dat ik er vrijwel van overtuigd ben dat er een elektrische machine is gebruikt.’

‘Hoeveel geld wordt er gevraagd?’

De Cock schudde zijn hoofd.

‘Er wordt helemaal niet om geld gevraagd. Er wordt alleen maar aangekondigd dat de baby zal worden gekidnapt.’

‘In de kerk?’

De Cock wuifde naar de enveloppen.

‘Lees maar.’ In zijn stem klonk ergernis. ‘Ik kan er geen afpersing uit distilleren.’

Vledder nam de brieven uit de enveloppen en hield ze tegen het licht. Er was geen briefhoofd, geen watermerk. Toen de jonge rechercheur de brieven had gelezen, vouwde hij ze op en schoof ze terug in de enveloppen.

‘Keurig Nederlands,’ sprak hij toonloos.

De Cock stoof op. Zijn gezicht zag plotseling rood.

‘Keurig... beschaafd... foutloos en... ongerijmd.’

Vledder keek hem verrast aan. De plotselinge reactie verbaasde hem. ‘Ongerijmd?’

De Cock knikte nadrukkelijk.

‘Heb jij ooit wel eens van een kidnapper gehoord die zijn daad van tevoren aankondigt... zo dat mooi op tijd de politie kan worden gewaarschuwd?’

‘Je bedoelt?’

De Cock wierp de brieven met een wrevelig gebaar in de laden van zijn bureau. Hij klemde zijn lippen op elkaar. Zijn gezicht was een strak masker.

‘Ik heb het onzalige gevoel dat iemand een lugubere grap met ons uithaalt.’

Vledder stond van zijn stoel op.

‘Wat heeft dat voor zin,’ riep hij geëmotioneerd. ‘Ik voel er waarachtig weinig voor om op mijn vrije zondag voor joker te spelen.’

De Cock reageerde niet. Hij staaarde voor zich uit. Het getekende gelaat van de knappe mevrouw La Croix drong zich aan hem op. ‘Waarom,’ sprak hij bijna fluisterend, ‘raakt een jonge vrouw in een shocktoestand als twee simpele dienaren van het recht zich uiterst vriendelijk aan haar voorstellen?’

2

Commissaris Buitendam, de lange statige politiechef van het bureau Warmoesstraat, wuifde met een slanke hand naar de stoel voor zijn bureau. Zijn altijd wat bleek gezicht stond streng.

‘Ga zitten, De Cock.’

De grijze speurder schudde resoluut zijn hoofd.

‘Ik blijf liever staan... dan duurt ons onderhoud misschien wat korter.’

Op het gelaat van de commissaris verscheen een lichte blos. De dialoog tussen hem en De Cock had altijd een spanningsveld van wantrouwen. De grijze speurder was voortdurend beducht voor beknotting van zijn ambtelijke vrijheid. De commissaris maakte een berustend gebaartje. ‘Zoals je wilt,’ sprak hij stijfjes. Hij zweeg even, speelde met een potlood in zijn hand. ‘Ik heb je laten roepen, De Cock.’

De Cock keek hem wat verholen aan.

‘Anders stond ik hier niet,’ reageerde hij laconiek.

De commissaris kuchte.

‘Meester Schaaps, onze officier van justitie, heeft mij benaderd. Hij is bijzonder ontstemd over jouw optreden gistermorgen in de kerk.’

De Cock keek verrast op.

‘Ontstemd?’

Commissaris Buitendam knikte heftig.

‘Onze officier van justitie is zeer begaan met het lot van mevrouw La Croix. Hij kent haar uit haar kinderjaren. Hij is al een eeuwigheid bevriend met haar vader.’

‘Vanderbruggen, de bankdirecteur.’

‘Inderdaad, meester Schaaps heeft mij laten weten dat wanneer de toestand van mevrouw La Croix niet snel verbetert, hij overweegt om onze hoofdcommissaris te verzoeken disciplinaire maatregelen tegen jou te nemen wegens onheus gedrag.’

De Cock grinnikte ongelovig.

‘Onheus gedrag... die vent is gek.’

De commissaris kwam met een ruk uit zijn stoel overeind. ‘Ik verbied je,’ riep hij streng, ‘om zo over onze officier van justitie te spreken. Dat is onbetamelijk. Volgens meester Schaaps raakte mevrouw La Croix in de Westerkerk in coma nadat jij iets tegen haar had gezegd.’

De Cock spreidde zijn beide handen in onschuld.

‘Ik stelde mij aan haar voor. Meer niet. Onmiddellijk daarna ging ze sierlijk onderuit.’

Commissaris Buitendam sloeg met beide handen op zijn bureau.

‘Dat had niet mogen gebeuren.’

‘Wat niet?’

‘Dat jij je voorstelde.’

De Cock schudde wanhopig zijn hoofd.

‘Ik word op zondagmorgen in allerijl naar de Westerkerk gedi-
rigeerd omdat daar een dopelingetje zal worden geroofd... en ik
mag mij niet aan de moeder van het kind voorstellen?’

Zijn stem beefde van onbegrip.

‘Mevrouw La Croix wist niet dat de politie was ingelicht,’ sprak
hij mat.

De Cock kneep zijn ogen iets samen.

‘Wist ze dat er was gedreigd haar kind te ontvoeren?’

Buitendam schudde zijn hoofd.

‘Ze wist niets.’

‘Waarom niet?’

De commissaris zuchtte diep.

‘Men achtte het beter haar niet in te lichten.’

De Cock grijsde breed.

‘Welke idioot heeft dat bedacht?’

Het gezicht van Buitendam kleurde rood.

‘Meester Schaaps... hij wenste rekening te houden met de la-
biele gezondheidstoestand van mevrouw La Croix.’

De Cock voelde hoe de woede in zijn aderen sloop.

‘Hij was toch in de Westerkerk... de officier van justitie? Hij
heeft mij gezien. Waarom lichtte hij mij niet in? Of is hij in zijn

heilige hooghartigheid te voornaam om op een zondag met een gewone rechercheur te spreken?’ Hij zweeg even, stak gebarend zijn wijsvinger op. ‘En zeg hem uit mijn naam: als iemand het juiste instinct heeft om een kind te beschermen... dan is het de moeder.’

Commissaris Buitendam brieeste. Zijn neusvleugels trilden. Een moment leek hij alle waardigheid te hebben verloren.

‘Ik... ik zeg hem niets uit jouw naam!’ brulde hij.

De Cock schonk hem een milde glimlach.

‘Doe het toch maar.’

Buitendam sprong overeind. Hij strekte zijn rechterarm naar de deur.

‘Eruit!’

De Cock ging.

Vledder keek hem glimlachend aan.

‘Was het weer zover? Het wordt tijd dat commissaris Buitendam een rustige post aan het hoofdbureau krijgt. Bij jou hier in de Warmoesstraat haalt hij zijn pensioen niet.’

De Cock wreef over zijn nek. Zijn woede ebde langzaam weg. Zijn gelaat als dat van een droeve bokser, fleurde op. Rond zijn brede mond dartelden weer vrolijke accolades. Hij tikte met zijn dikke wijsvinger op de stadskalender aan de muur. ‘Men zou door al die ellende,’ sprak hij lachend, ‘bijna vergeten dat vandaag de lente begint.’ Hij zwaaide naar Vledder. ‘Heb je het ziekenhuis al gebeld?’

‘Ja.’

‘En?’

‘Mevrouw La Croix knapt weer aardig op. Men wil haar nog een paar dagen in observatie houden. Dan mag ze weer naar huis.’

‘Verhoren?’

Vledder schudde zijn hoofd.

‘Dat achtte de behandelende arts niet raadzaam. Hij wilde niet het risico nemen dat ze opnieuw in een shocktoestand geraakte.’

De Cock knikte begrijpend.

‘En de baby?’

Vledder glimlachte.

‘Die ligt te kraaien in zijn bedje.’ Hij wees naar de telefoon. ‘Ik heb vanmorgen al wat afgebeld. Ik heb eerst met onze collega’s in Laren gesproken. Er heeft zich tot nu niets bijzonders voorgedaan. Voorlopig zullen ze nog een verscherpte surveillance toepassen. Daarna heb ik het huis van de heer Vanderbruggen gebeld. Ik kreeg een vrouw aan de lijn. Ze zei dat met de baby alles prima in orde was. Hij had zijn flesje gekregen en lag vriendelijk te doezelen.’

‘Wat was dat voor een vrouw?’

Vledder trok zijn schouders op.

‘Ik denk dat ze bij Vanderbruggen in dienst is. Ze sprak over “meneer”. Toen ik hem aan het toestel vroeg, zei ze dat “meneer” er niet was. Gisteravond om kwart voor zeven had hij het huis verlaten om zijn dochter in het ziekenhuis te bezoeken. Hij was niet teruggekomen.’ De jonge rechercheur keek naar De Cock op. ‘En weet je wat ik vreemd vind?’

‘Nou?’

‘Hij is ook niet op de bank.’

De Cock fronste zijn wenkbrauwen.

‘Hoe weet je dat?’

De jonge rechercheur tikte met zijn wijsvinger op de beide dreigbrieven op zijn bureau. ‘Die heb ik vanmorgen uit jouw lade gehaald. Om de prenten, die met de jodiumdampen zichtbaar werden te verifiëren, heb ik de vingerafdrukken van Vanderbruggen nodig. Daarom wilde ik een afspraak met hem maken... ook om eens wat uitbreider op de zaak in te gaan. Iemand van de bank zei mij dat Vanderbruggen er nog niet was. Toen ik aandrong en vroeg hoe laat hij werd verwacht, werd ik doorverbonden.’ Hij zweeg even voor het effect. ‘En raad eens wie ik aan de lijn kreeg?’

‘Geen idee.’

‘Henri la Croix.’

‘De schoonzoon.’

‘Precies. Het schijnt, dat hij een belangrijke functie op die IJsselsteinse Bank bekleedt.’

‘Wat zei hij?’